

alibi habere comparatur. *Esset* preterea periculum in congelatione. *Esset* rursus periculum in false credulitatis inductione/et hoc multipliciter. *Primo* q̄ tanta esset dignitas laicorum circa sumptiones corporis christi. sicut et sacerdotum. *Secundo* q̄ hoc facere semp̄ fuit et est necessitatis/et ita perierunt omnes. et pereunt aliter sentientes facientes aut docentes. *Et* om̄s generaliter tam clerici q̄ doctores et prelati qui non possentenus opposuerunt se tali consuetudini/verbis scriptis aut sententijs. et q̄ sacramentum omnes illi peruerterent. *Tercio* q̄ virtus huius sacramenti non est principaliter in consecratione q̄ in sumptione. *Quarto* q̄ ecclesia romana non rite sentit de sacramentis nec in hoc esset imitanda. *Quinto* q̄ concilia generalia et specialiter *Constantiana*. errauerunt in fide et bonis moribus. *Sexto* multipliciter occasio esset seditionum et scismatum in christianitate nostra/sicut experientia nunc manifestat in bohemia/que seditio nedum ad spiritualem sed temporalem dissipacionem tendit/nisi dei providentia et regis romanorum prudentia provideant et predisponant.

Finit tractatus aduersus heresim novam de necessaria comunicacione laicorum sub utraque specie. raptim editus *Constantie Anno. D. cccc. lxxij. die. xx. augusti.*

Incipit tractatus eiusdem magistri *Johannis de Berson/ de probatione spirituum.*

Robate spiritus si ex deo sunt/iubet discipulus ille quem diligebat *Jesus*. *A*et̄ enim nesciebat illas copias apostoli sui sententias. *Angelus* sathane transfiguratus se in angelum lucis/sic ut fiat demonium meridianum/dum per tenebris errorum/quas ad tempus celare permittitur/lucem veritatis claras se fingit offerre. *Patuit* hoc apud sanctum *Martinum* visibiliter/patet apud alios plimos invisibiliter/dum teste bern̄. sub specie magni boni et ardui/grande peccatum operit suggerit et inducit. *Probare* spiritus si ex deo sunt/non cuilibet datum est. sed aliquibus per spiritum sanctum/qui unus

existens divisiones gratiarum distribuit singulis prout vult/ad edificacionem corporis christi/q̄ est ecclesia/ cui nunquam desuit in necessarijs. *Sicut* igitur non omnium est prophettare/nec euangelizare omnium est/nec omnium interpretari sermones. sed aliquorum et officio usque in finem seculi. *Sic* non omnium est probare spiritus si ex deo sunt. sed quibus datum est. quales sunt spirituales quos unctio docet de omnibus/qui et de omnibus iudicant etiam in die et diem. *Quale* donum beat̄ *Martinus* et *anthonius* et plures alij legunt habuisse.

Probare spiritus si ex deo sunt contingit multipliciter. *Uno* quidem modo per modum artis et doctrine generalis/sicut per erudicionem sacrarum scripturarum/diligenti pioque studio acquisita. *Sunt* nimirum scripture in quibus putamus nos fidem habere continentes arte/falsos prophetas a veris/et ab illusionibus revelaciones cognoscendi. *Alius* invenitur modus per inspiracionem intimam/seu internum saporē/sive per experimētalem dulcedinem quandam/sive per illustracionem a modis eternis/effugātem tenebras omnis dubietatis. hoc autem est manna absconditum et nomen novum in calculo scriptum/quod nemo novit nisi qui accepit. hoc *Gregorius* in dialogo. hoc *Augustinus* in de confessioe de seipso et matre. hoc *Dugos* de arra anie. cum pluribus alijs notaverunt. *Probare* spiritus si ex deo sunt/per regulam artis generalem et infallibilem/pro particulari casu aut non potest/aut vix potest humaniter fieri. sed requiritur donum spiritus sancti. quod apostolus nominavit discretioem spirituum/quod dono fit ut mens nesciat in se et de se sciat probare spiritus si ex deo sunt. sed etiam de alijs et in alijs noscit. *Dic* autem est modus tercius alius a predictis/probandi spiritus. quoniam primus est doctrinalis. secundus est experimētaliter. tercius officialis et officio hierarchico atque spirituali dono processus. *Itaque* sicut nemo novit quod sunt spiritus nisi spiritus. *Ita* nemo cognoscit infallibili certitudine ea que per solam experimētalem noticiam vel sentimētum interius et sensum aguntur in alterius animo. *Quemadmodum* ergo tradere regulam generalem/que distingueret infallibiliter inter visionem somnialem et illam que fit in vigilia/nullus facile posset/propter varias similitudines inter utrasque visiones. multo magis in proposito. *Scit* nihilominus homo vigilans se certitudinaliter et experimētaliter vide

lia somniates patiuntur. Dabet preterea
 quelibet passio profundata / suam lesionē
 suam ebrietatem. suum vt **Origenes** loq-
 tur demonium. Patet in philocaptis. in
 zelotipis / z iracūdis. i inuidis / et auaris.
Unde poeta. An qui amant sibi somnia
 fingunt. Queritur ergo si psona sit noui-
 tia in zelo fidei. quia nouitius feruor cito
 fallitur / si regente caruerit / presertim in a-
 dolescētibz z feminis / quarum est ardoz
 nimius. auidus. vari⁹. effrenis. ideoqz su-
 spectus. Rursus plurimū refert attendere
 qualis sit z fuerit psona. qualiter erudita.
 quibus assueta. quibz delicata. cū quibus
 cōuersata. si diues / vel egena. In p̄ria sup-
 biam vel secretam voluptatem. in altera
 fictiōem timebimus. **Doc** sup om̄ia con-
 ueniet obseruare / ne lateat interior super-
 bia sp̄ialis / quā **Bernardus** vere nomi-
 nat subtile malum / quoniā z hec de humi-
 liatione sua nascitur / de sordibus / z cilicio
 de ieiunijs z uirginitate. imo z de sua mor-
 te / suoqz cōtrario trahit originē. **Quid** igitur
 erit tutum a supbia / cū nec ip̄a uirtus
 tuta sit ab ea. **Est** autem supbia quedā in-
 tellectu / dum nō uult subijci alieno iudi-
 cio / sed innititur proprio. **Quedā** in uolū-
 tate / dum renuit obedire. z hec citius dep-
 benditur / ideoqz facilius corrigitur q̄z pri-
 ma. **Probatio** spirituum respicit ne duz
 psonam que uisiones patitur. sed uisionū
 qualitatem / si uera sunt om̄ia / etiā vsqz ad
 minimā propositionē. quoniāz in spiritu
 ueritatis falsitas non est. in spiritu autem
 mendaciū mille quādoqz sunt ueritates a-
 p̄te / vt in vnica latenti falsitate decipiat.
Hac ratiōe prohibuerūt a testimonio ue-
 ritatis quā fatebantur / christus demonia-
 cos / et paulus phitonissas. **Si** p̄terea sit
 in uisionibz sapiētia / que de sursum est cū
 suis titulis quos **Jacobus** enumerat. pri-
 mū inquit pudica est. deinde pacifica. mo-
 desta. suadibilis. bonis cōsentiens. plena
 misericordia / z fructibus bonis. iudicans
 sine simulatiōe. **Si** rursus excedāt he uisi-
 ones cōmunē intelligēdi modū / vel i scri-
 ptura sacra positū / vel in ratione naturali
 vel morali collocatū. quia si nō / uideretur
 illud ascribi frustra reuelationi. **Quod** i
 scriptura semel locutus est de⁹ / sicut **Job**
 loquitur / idipm nō repetit. **Onerosus** q̄p-
 pe esset / ne dicam⁹ uanū / uisiones sup uisio-
 nes in immēsum multiplicatas / debere re-

cipere tanq̄s ab ore dei prolatas / ac deind
 certissima fide credēdas. **Sicqz** demū no-
 stra fides nōstraqz religio / quas deus / teste
Augustino / uoluit sub paucissimis conti-
 neri articulis / redderetur plus absqz vlla
 cōpatione q̄z lex uetus onerosa. **Hinc** cla-
 re memorie magister **Henricus** de bassia /
 comprimendā esse tot hominū canonisa-
 tionem scripsit. **Hinc** alia ratio sumitur /
 q̄ omisso diuinarū scripturaz studio / ma-
 gna pars christianoꝝ / ad has uisiones iō
 placentiores. quia recentiores cōuerterēt
 oculos et aures prurientes / sicqz necessa-
 ria nescirent. quia iuxta **Seneca** uerbum
 superuacua didicissent. **Sint** oportet in
 om̄i reuelatione **Moyse** z **Helyas** / s̄ est
 (fm venerabilem **Richardum**) testimonia
 legis z prophetarū / p̄ totum alioquin su-
 specta est. **Et** inde fit perspicuum q̄z neces-
 sarij sint theologi in canonisationibz san-
 ctorum / z examinatione doctrinarum.

Probatio spirituum requirit / vt psona cui
 uisiones huiusmodi recitantur / habeat se
 prudenter z cautissime. presertim in prin-
 cipio cōsideret acriter / quare mouetur hec
 persona secretum suum pandere. sup quo
 fiet ista cōsideratio. **Naue** ergo q̄sqz eris
 auditor aut psultor. vt n̄ applaudas tali
 psonē. nō obinde laudes eam. nō mireris
 quasi sanctam / dignamqz reuelationibus
 atqz miraculis. **Ob**siste poti⁹. increpa dix-
 re. sperne eam. cuius sic exaltatum est cor
 z elati sunt oculi / vt ambulet in magnis et
 mirabilibz super se / vt digna sibi uideatur
 que nō humano alioꝝ moze operetur sa-
 lutem suam / per doctrinam scilicet scriptu-
 rarum z sanctorū / cum dictamine ratiōis
 naturalis. nisi consilium habere p̄sumat /
 z putet nedum ab angelis sed a deo / nedū
 semel in necessitatibz / sed pene iugiter / ve-
 lut in quotidianis colloctionibz. **Talem**
 admone non sublime sapere. sed sapere ad
 sobrietatem. quoniā uerissime ait q̄ dixit.
Superbia meretur illud. z eo dignius / q̄
 instar pharisei latentem herentemqz ossi-
 bus supbiam / sicut nec phisicus febrilem
 calozem / supbis attendit. **Quid** enim fa-
 cilius q̄z se uilissimū peccatozem dicere: s̄z
 ueraciter simpliciterqz ita sentire ex inti-
 mis / hoc diuini muneris. nō humani solū
 us exercitij. **Enarrent** exēpla sanctorū pa-
 trū q̄ curiositatē h̄mōi uisionū uel miracu-
 loꝝ p̄niciosissimā fallacissimāqz refugerūt

De probatione spirituum

Aqua se **Augustinus** liberatū i suis p̄fessionibus gloriatur in domino. quā preterea dominus **Bona**uetura abhorrendam nimis esse determinat. totosq; conatu repellendā. nūc orōnib; nūc increpatiōib; seu flagellatiōib; pprie mētis et corpis. exemplo illi⁹ qui vt temptatiōe careret supbie/ q̄siuit et obtinuit a dño/ vt p tres menses demoniaca veraret obsessiōe. **Alter** scōz patrū dū sibi demon trāffigurat⁹ in christū diceret. **Ego sum christ⁹** psonalit̄ te visitans: qz dign⁹ es. p̄festim clausit oculos vtraq; manu/ vociferans. **Nolo** hic christū videre. fact⁹ est ipm in gloria si videro. moxq; disparuit. **Alter** sub alijs verbis simile in h̄mōi illusione fuauit humilitatē **Vide** inquit ad quez missus sis. ego certe talis nō sum q̄ dign⁹ sum hic videre christū. **Alterū** qz nolebat intrare templū/ dicens sibi satis esse. qz oculis corporeis aspexisset christū. colligauerūt catenis. solvere ieiunius. carnib; vesci. vinūq; bibere cōpulerūt. sicq; tumore cōpresso sanatus est. **Opponet** forsitā aliqs ex ap̄lo iubēte. **Nolite** inq̄t sp̄m extinguere. **Si** sit ḡ visio a sp̄sancto/ que nihilomin⁹ repellitur. qd hoc est nisi sp̄sancto resistere/ suā qz nascentē grām suffocare. **Sed** profecto sp̄sanctus/ q̄ se dat humilib; nequaqs ex humiliatiōe quā p̄dicimus se subtrahet. **Intrabit** pot⁹ et i bñplacito suo deducet victor sup excelsa aniam hāc in oculis suis vilem/ et absq; vlla ruga fictiōis humilē et simplicē. **Porro** dici nō p̄t/ q̄ntum hec curiositas/ vel cognoscēdi futura et occulta/ vel miracula vidēdi/ vel faciēdi/ sefellit plurimos/ et a vera religiōe frequēter auerterit. hinc supsticiōes in pplis q̄ religionē inficiūt christianā/ dū sicut olim iudei sola signa q̄rūt. dūz imaginib; exhibēt latricultū. dū insup hoībus nec dū canonisat̄ scripturis q̄z nō autēticis/ plus q̄ sanctis in euāgelio p̄stant fidem. **Probatio** spiritū cōsiderat quare fieri dicunt̄ visiōes/ p̄fertim q̄ sine/ nedū proximo. nedū ap̄to/ sed occulto et longi quo. **Potest** itaq; finis primus apparere bon⁹ et salubris et deuotus/ ad edificatiōē aliorū/ q̄ tandē prolabetur in multiplex scandalū/ dū vel nō respondēt vltima primis/ v̄ aliud falsuz fictūq; dep̄hendēt in psonis fuisse/ quod reputabat̄ sanctitatis et deuotiōis. **Docu**it hocetas n̄ra/ de p̄dicatiōib; dñorū **Jo**

hannis de varēnis et **Johānis** huss et similiū. **Rursus** dū aliqd fieri potest p̄ hūanas industriam. sit hoc in vita. sit in doctrina. quare necesse est vel q̄rere vel expectare diuinā celic⁹ allocutiōē. **Doc** nēpe tentatiōni dei q̄s honoratiōi apparet simili⁹. **Terū** finis attēdēdus est q̄re fit cōmunicatiō taliū visiōnū alteri p̄sone. vtrū ad ostērationē vel ad necessitatē/ vtrū ad danduz vel recipiendū consiliū. vtrū fiat experto l̄ inerperto taliū. q̄ si videat̄ hec p̄sona q̄rere t̄mmodo consiliū ne fallat/ videnduz est si parataz se monstrat obedire consilio alioquin iam de curatione vit̄ spes erit. q̄ nīa vt dicit **Johānes** climachus/ non iaz eget demone tentante se/ qz fact⁹ est sibi demon. **Auero** dicit aliquis. hec idcirco p̄sona non credit alieno iudicio/ qz de sua certa est/ p̄reuelatiōē intimā et secretam. **Sed** p̄fecto nō est diuisionis deus vt vni timentī se reuelat vnū/ et p̄ alterū similit̄ timentem eū/ vt dicat vnū contrariū. **Itaq;** si visio ex deo fuit/ nō dissipabit̄ i humiliante se sub alieno iudicio p̄pter deū/ sed vigorabit̄ amplius et vincet. **Quocirca** tradimus p̄ cautela/ q̄ in huiusmodi visiōnib;/ nedū suspensum teneat̄ iudiciū exemplo beati **Ambrosij** et **Luciani** p̄sbyte ri. **Sed** dicat reuerenter eū **Petro**. **Eri** a me dñe/ qz peccator sum / qz vilis sum. qz visiōnib; tuis indignus sum/ quas hic neq; quero. nec accepto. sed repello. sit in celo nō in hoc seculo visio tua / tota merces mea dñe deus. et sufficit/ quid ad me de visiōnib; tuis in hac vita. quid de superiorū meorū monitionibus: mitte potius obsecro quē aliquādo missurus es. et me mens spiritus hūili tegat obscuroq; loco. **Al**tera potest addi sup huiusmodi visiōnib; recipiendis cautela/ qualē de somnijs tradidit vnus dicens. **Si** monitiōes aliquę bonūquid̄ ficti videantur in somnijs/ v̄ ex persona defunctorum/ vel aliunde/ recipiantur: eas non quasi somnia penit⁹ abijciendo: neq; eis ex aduerso velut autenticis vel diuinis adberendo/ recogitentur potius tanq̄s rememorationes aliquę ad faciendum bona/ vel mala declinandum/ iuxta somniorum qualitatem. **Proba** tio spirituum cōsiderat qualiter et quomodo persona que visiōes se habere dicit conuersatur. an in secreto vel in publico. an in vita actiua v̄ p̄tēplatiua. an i de

uotione nimia q̄ notā affert in vestimētis
 ⁊ ceteris. aut si cōmunē habz cōuersationē
 accommodā his q̄bus cōuiuūt. **Doc** preci-
 pue cōsiderare necesse est si sit mlier/qualit̄
 cū suis cōfessoribz p̄uersat ⁊ instructoribz.
 si collocutionibz intēdit p̄tinuis/sub obtē
 tu nūc crebre cōfessiōis. nūc proluxe narra-
 tionis visionū suarū. nūc alterius cuiusli-
 bet cōfabulatiōis. **Expertis** crede/nomi-
 natim **Augustino** ac dñō **Bonauenture**:
 vir est altera pestis vl̄ efficacior ad nocen-
 dū vl̄ insanabilior. Qd̄ si nihil h̄ret aliud
 detrimētū nisi t̄p̄is p̄ciosi latissimam hanc
 p̄sumptionez. abunde diabolo satis esset.
Dabet aliud scitote. habz insanabilē vidē
 di loquēdiq; (interim de tactu silentiū sit)
 p̄uriginē. **Euenitq;** illud de didone ap̄d
 poetā/ herent insiri pectore vult. **Verba**
 q; nec placidā mēbris dat cura dētez. **Cū**
 tū in pace sit dei loc. **Nullus** idcirco mi-
 rabit̄. si tales ad fabulas p̄uersi auertunt̄
 a veritate. **Si** p̄terea mulieres he curiose
 agentes sunt/q̄les notat ap̄ls/ sp̄ discētes
 ⁊ nunq; ad sciam veritat̄ p̄uenientes. vbi
 aut̄ nō est vitas/ sit vaitas ⁊ falsitas neces-
 se est **Probatio** sp̄ūm cōsiderat vñ sp̄ūf
 veniat aut q̄ vadat. **Itaq;** **Bern.** testatur
 h̄ in se nūq; sciri datū eē. q̄ tū exp̄tū se plu-
 ries asserit hūiliter sancti sp̄ūs p̄ntiam ex
 intimo motu cordis siue mētis. **Dirabi-**
 tur igit̄ forassis aliq; q̄ pacto plona sta-
 tus inferioris/ dicat se frequēter agnoscere
 vñ sp̄ūs veniat/ p̄sertim cū dixerit ch̄rist̄
 nichodemo. **Vocem** inq̄t eius audis ⁊ ne-
 scis vñ veniat aut q̄ vadat **Quid** porro q̄
 in spiritibz diuersis multa in inspiratiōibz
 inuenit̄ similitudo. **Est** enī sp̄ūs de. sp̄irit̄
 angelus bon. sp̄ūs angel. mal. sp̄ūs hu-
 man. tam rōnalis q̄ aiālis. **Potest** aut̄ si
 milis visio spirari p̄ quēlibz hūc sp̄ūs suo
 modo. longeq; tū diuerso/ s; diuersitatem
 faciliē p̄cipi q̄daz similitudo nō sinit ap̄d in-
 expertos taliū/ q̄ neq; p̄ seipos et acumiē i-
 genij. neq; p̄ eruditōez i theologicis/ l̄ phicis
 disciplis. neq; p̄ alioz traditionē sciūt ta-
 lia distinguere **Lerte** nec mirandū cū pau-
 cissimos inueniam. q̄ plene sciūt secerne-
 re cogitatiōes ⁊ affectiōes sue rōnalis ani-
 me vt rōnalis est/ ab illis q̄ sunt animales
 videlicet in sensu cōmuni vl̄ organo fanta-
 sie. **Quē** inuenies p̄cor ex timētibz deum/
 peccataq; fugientibz/ q̄ semp ⁊ in oibz ad li-
 quidū p̄spiciat dū tēptatiōes vigēt/ si sen-

sus eoz sit t̄mmodo in imaginatiōe vl̄ cō-
 sensus in rōe. **A**deo non facile ē discernere
 sensuz a p̄sensu. **Quāto** plus h; difficulta-
 tis p̄batio q̄druplicis p̄noiatī sp̄ūs/ dum
 videlicet instinct. vnus/ vl̄ inspiratio ve-
 hemens tangit mentē/ si sit a deo/ l̄ ab an-
 gelo bono/ aut malo/ vel a p̄prio sp̄ū hūa-
 no. **Cui** rursus sensus portio duplex su-
 perior ⁊ inferior ascripta est. **Cui** sentre
 diuisionē p̄fecte dat illud v̄bū dei: qd̄ per-
 tingit vsq; ad diuisionē sp̄ūs ⁊ aiē. **Qua-**
 lē in se diuisionē passa erat q̄ exclamauit.
Dagnificat aīa mea dñm. **Dehinc** secer-
 nens sp̄ūm ab anīa: subiunxit. **Et** exulta-
 uit sp̄ūs me. in deo salutarī meo. **Dec**
 interim sub cōpendio cursim notata sint
 q̄tin. dū ad singularia descēdendū erit/ fa-
 cili. hac occasione sapiētiores diiudicent
 p̄suasum hūites viuere hoīem/ cui. nomē
 sit in libro vite/ cui pluries ⁊ in pl̄ibz p̄so-
 nis hui. t̄p̄is: datū est experiri ⁊ p̄ticare
 omnia que dicta sunt.

Finit tractat. de p̄batiōe sp̄ūuz magi-
 stri **Johis** de gerson cancellarij parisiē.
 in **Constantia**. Anno dñi. **M. cccc. xv.** in
 die sc̄ti **Augustini** t̄p̄e general. p̄ciliū inibi
 celebrati/ edit. p̄pter aliq̄ q̄ de canonisati-
 one **Brigide** in p̄fato cōcilio oriebantur/
 sub. xij. cōsiderationibz cōp̄rehensus.

Tractatus eiusdem

Cancellarij parisiē. de examinatione do-
 ctrinarum.

Atendite a falsis p̄phetis
 clamat ch̄rist̄. sumus do-
 ctor n̄r. **Cui** cōsonat ap̄ls
 su. doctor in v̄itate. Do-
 ctrinīs inq̄t varijs ⁊ p̄gri-
 nis nolite abduci. **Patres**
 ⁊ fr̄es/ q̄ h; aures audite/ i audiat. qz nulla
 monitio salubrior. nulla si negligat̄ pore-
 rit eē piculiosior. **Quia** sic venenū corpus
 enecat. sic p̄phetie false/ sic doctrine varie
 ⁊ p̄grine trahūt aiās ad interitū/ non q̄lē/
 cūq; s; eternū. **Turbāt** insup eccliaz/ poli-
 tias demū oēs t̄pales ⁊ sp̄uales euertunt.
Quapropt̄ occasiōibz intra cor ab ex-
 traq; suscept̄. p̄posuit n̄ra sedulitas opu-
 sculū cōponere. q̄druplici mō de examia-
 tiōe doctriaz. **P̄mo** rheologicalit̄. sc̄do ex
 eplariē. t̄cio physicalr. q̄rto p̄ricalr. **P̄mo**
 mod. q̄ p̄nt. ē opusculi/ sex cōsideratiōes